

UNIVERZITET CRNE GORE
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

JAVNO MNJENJE

III TEMA 3. I 4. ČAS
DR ZLATKO VUJOVIĆ

Pojam javnog mnjenja

Definicije:

- Jirgen Habermas-Rezonirajuća publika
- Hegel: U javnom mnjenju su neposredno ujedinjeni istina i beskonačna zabluda.
- Predstavnička vlast - veza između naroda (birača) i izbora vlasti
- Vladavina javnog mnjenja u Engleskoj / Ser Ivor Jennings - Parlament je najveći propagandni instrument na svijetu

Određenje javnog mnjenja:

Problematika javnog mnjenja često se neposredno povezuje s izbornim preferencijama. Međutim, javno mnjenje je znatno kompleksnije i ne iscrpljuje se isključivo u konkretnom ponašanju. Ono je, takođe, dinamična veličina koja je u stalnom procesu oblikovanja i mijenjanja, pa time i različitog djelovanja.

Šta javno mnjenje nije:

- Javno mnjenje nije neko biće koje se nalazi u grupi ili iznad nje i koje utiče na nju.
- Javno mnjenje, takođe, nije javno prezentovanje mišljenja, kako to često naglašavaju masovni mediji, proglašavajući svoje stavove i ocjene mnjenjem javnosti.

Svojstva javnog mnjenja

- Javno mnjenje je prije svega reakcija pojedinca, za razliku od mišljenja da je to grupni rezultat. Pritom se, s puno razloga naglašava da nema svijesti izvan individualne svijesti iako je ona rezultat socijalnih interakcija. Stvaran sadržaj uvijek je materijalizovan u pojedincu;
- Javno mnjenje uključuje verbalizaciju. Drugim riječima, ono mora biti javno iskazano govorom, ponašanjem ili na neki drugi način;
- Iskazane riječi, odnosno ponašanja, nijesu karakteristika samo pojedinca već su karakteristika mnogih. Pojedinačni odnos, ako nije zajednička osobina grupe, nije javno mnjenje;
- Javno mnjenje je poticano i upravljano prema opšte poznatim objektima ili situacijama. O pojedincu može kružiti trač, ali tek ako se radi o nekome koji je značajan za mnoge, taj trač poprima oblike javnog mnjenja;
- Objekti ili situacije koje postaju predmet opredjeljenja javnosti, odnosno javnog mnjenja, moraju biti važni za mnoge;
- Javno mnjenje je uvijek akcija, ili spremnost za akciju, s obzirom na prihvatanje ili neprihvatanje nekog objekta;
- Javno mnjenje često je povezano sa saznanjem da se i drugi opredjeljuju prema istoj situaciji na sličan način;
- Stavovi ili mišljenja koja su sastavni dio javnog mnjenja izražavaju se, odnosno ljudi su spremni izraziti ih;
- Javno mnjenje može se, ali i ne mora, izražavati u prisustvu drugih (za razliku od gomile);
- Javno mnjenje je sadašnje stanje odnosa prema nekoj pojavi a ne trajni odnos;
- Kako je javno mnjenje odnos prema objektima od zajedničkog interesa, u principu ima konfliktni karakter.

Definicija javnog mnjenja F. Allport-a:

Pojam javnog mnjenja označava multiindividualnu situaciju u kojoj se pojedinci izjašnjavaju, ili se od njih traži da se izjasne podržavaju li ili ne određene uslove, pojedince ili postupke, koji su od šireg značaja, tako da njihovi odgovori, s obzirom na intezitet i stabilnost, daju vjerovatnost da će dovesti do neposredne ili posredne akcije prema objektu na koji se odnose.

Javno mnjenje i vrijednosti

I javno mnjenje i vrijednosti pripadaju društvenoj svijesti.

Društvena svijest - kolektivna svijest: Izraz koji je predložio E. Dirkem da bi označio one sadržaje svijesti koji, iako se manifestuju u svijesti pojedinca, predstavljaju od individualne svijesti nezavisnu instituciju u grupnom (društvenom) prostoru koja je determinisana samom činjenicom učestvovanja u grupi (npr. svijest mase) ili je organizaciono uslovljena (ideologije).

Javno mnjenje i vrijednosti su pojmovi relacije prirode.

Javno mnjenje i vrijednosti relevantne su kategorije za funkcionisanje institucija.

Javno mnjenje i vrijednosti posjeduju motivacionu snagu, jer značajno utiču na ponašanje pojedinca.

Važno pitanje: Da li, i pod kojim uslovima javno mnjenje može da se transformiše u vrijednosti i obrnuto?

Razlike između vrijednosti i javnog mnjenja

Odnos/relacija/kriterijum	Vrijednosti	Javno mnjenje
Trajnost	Trajnije i stabilnije	U odnosu na vrijednosti mnogo podložnije promjenama
Stepen apstraktnosti	Uglavnom se odnose na apstraktne pojmove, ideje, principe (pravda, sloboda, jednakost i sl.)	Formira se oko pojedinačnih pitanja
Dubina	Duboko su ukorijenjene	Površno i konformistički
Struktura	Hijerarhijski organizovane i vertikalno locirane	Uglavnom horizontalno organizovano – njegovi sadržaji uglavnom su jednake opštosti i važnosti

Odnos/relacija/kriterijum	Vrijednosti	Javno mnjenje
Situaciona zavisnost	Manje podložne situacionim pritiscima	Direktno zavisno od situacije
Priroda objekta	Odnose se na određena trajna dobra, koja se doživljavaju kao nesporna	Formira se oko određenih pitanja koja sadrže elemente kontroverznosti
Javnost	Predstavljaju implicitne kategorije, manifestuju se diskretnije	Pretpostavlja otvoreno izražavanje stavova i nezamislivo je bez javne scene
Vremenska dimenzija	Trajne	Kratkoročno i promjenljivo
Instrumentalizacija	Mogu biti instrumentalne i teminalne, budući da su same sebi svrha i da predstavljaju normativne kategorije	Po pravilu instrumentalno jer teži rješavanju nekih aktuelnih pitanja grupe i zajednice
Društvenost	Moraju imati prevashodno individualnu etiologiju – moraju biti subjektivno doživljene da bi uopšte imale neko značenje za pojedinca	Isključivo društvena kategorija
Intezitet	Po pravilu veći	Slabiji u odnosu na vrijednosti, jer ga sačinjavaju stavovi i uvjerenja
Antropologija	Jedan od kardinalnih atributa humaniteta	Može biti interpretirano i u smislu glasa gomile, mase ili rulje

Odnos/relacija/kriterijum	Vrijednosti	Javno mnjenje
Geneza	Formiraju se u ranoj životnoj dobi i osnova su za kasnije usvajanje stavova relevantnih za formiranje javnog mnjenja	Političko javno mnjenje postaje predmet pažnje oko punoljetstva
Kvantitet	Ukupan broj manji i ograničen	Može se razviti o svakom spornom pitanju
Autokreacija	Rezultat endogenih i egzogenih činilaca autokreacije	Rezultat isključivo spoljnih činilaca
Konfliktnost	Konflikt vrijednosti dovodi i pojedinca i društvo u stanje <i>anomije</i>	Počiva na nekoj vrsti konflikta između najmanje dvije koncepcije ili stava
Standard ponašanja	Podrazumijevaju standarde ponašanja i usmjerenje za kodifikaciju	Prvenstveno instrument socijalnog pritiska
Opšte funkcije	Socijalno šire i omogućavaju orijentaciju i svijetu i društvu	Ima prvenstveno kritičku i korektivnu funkciju u odnosu na određenu praksu
Predvidljivost ponašanja	Najbolji prediktor ponašanja	Zbog svoje difuznosti i nestalnosti manje pouzdano u smislu predvidljivosti ponašanja
Metodološki status	Istraživači ih uglavnom tretiraju kao posredujuće ili, pak, nezavisne varijable	U empirijskim istraživanjima - zavisna varijabla

Vrijednosti

Vrijednosti imaju značajniju i dinamičniju ulogu od stavova u ličnom saznavno- afektivnom sistemu. One ne samo da razlikuju određene kulture i subkulture, socijalne pripadnosti i religijska vjerovanja, već na individualnom nivou omogućuju analizu promjena nastalih kao rezultat sazrijevanja, obrazovanja i sl.

Ovako tumačenje vrijednosti razlikuje tzv.

1. **Instrumentalne vrijednosti** - poželjnost određenih oblika ponašanja, odnosno, načina kako nešto postići;
2. **Terminalne vrijednosti** - poželjnost određenih ciljeva.

Osnovne **terminalne vrijednosti**: aktivan život, jednakost, ljepota i umjetnost, mudrost, nacionalna sigurnost, osjećaj dostignuća, samopoštovanje, sloboda, društveno priznanje, svijet bez sukoba, udoban život, unutrašnja harmonija, uspješan život, zadovoljstvo, zrela ljubav, život poslije smrti.

Osnovne **instrumentalne vrijednosti**: altruizam, ambicioznost, bezbrižnost, habrost, intelektualnost, iskrenost, kreativnost, nezavisnost, nježnost, odgovornost, otvorenost za novo, pouzdanost, praštanje, pristojnost, racionalnost, samodisciplina, urednost.

U razmatranju međuodnosa stavova i vrijednosti treba imati u vidu još dva pojma:

1. **Uvjerenje** - izražava odnos između mnjenja (vjerujem da će mi personalni računar pomoći u poslu), ili mnjenje o osobinama nekog objekta (vjerujem da je zemlja okrugla). Kod uvjerenja je uvijek naglašena saznajna komponenta stava, odnosno svojevrsna intelektualna operacionalizacija. Tu se radi ne samo o percepciji svojstva neke pojave, već o stepenu sigurnosti da ta pojava ima upravo ta svojstva.

2. **Vjerovanje** - uvjerenja koja se zasnivaju samo na pretpostavkama o nekoj pojavi. Ako pojedinac na pogrešan način interpretira neku pojavu, odnosno, ako postoji mogućnost da se dokaže greška u zaključivanju, tada se radi o zabludama.
